

Magda og Svend Aage Friederichs mindelegat

Af Gert Almind og Carl Erik Mabeck

I 1983 modtog to alment praktiserende læger, som også var forskere, den første portion af dette mindelegat. Fra 1987 har legatbestyrelsen hvert år kunnet uddele et antal legater, ofte på eller omkring Magda Friederichs fødselsdag. Hvad ligger bag navnet, hvor kommer pengene fra og hvorfor støttes almen praksis?

Et legat med formue, fundats og bestyrelse kommer ikke af sig selv. Nogen skal ønske at båndlægge deres midler med et andet formål end at lade dem tilfalde arvingerne, nogen skal organisere det og nogen skal sørge for, at der findes et godt formål. At det netop blev *til fremme af forskning i almen medicin* var en fremsynet tanke i midten af 1970'erne.

Svend Aage Friederich var revisor. Han skabte selv sin formue, som blev forøget ved ægteskabet med hustruen Magda. Hun døde i 1967, han i 1978, 87 år gammel. Han boede på Nørrebro i København, de sidste år hos sin slægtning Ragna Bach. Han var til sin død besjælet af en levende interesse for mange ting, blandt andet for det store sociale lovkompleks, benævnt Bistandsloven, som indførtes i hans sidste leveår, og for den alment praktiserende læges indsats. Han førte mange diskussioner med sin læge, K. B. Rasmussen, om tidens problemer og det havde utvivlsomt en væsentlig betydning for, at han valgte at hensætte en del af sin formue til netop almen medicin. Ifølge testamentet skulle legatbestyrelsen bestå af boets eksekutor I. Enevoldsen, Ragna Bach og K. B. Rasmussen. Det fremgår tydeligt af testamentet og stifterens korrespondance, at legaterne skulle tildeles efter bestyrelsens beslutning, uden ansøgning.

Efter legatstifterens død forestod et omstændeligt og tidsrøvende arbejde med boet og med udfærdigelse af en fundats. Værre var det, at aktiverne i legatet bestod af nogle ejendomme, hvor de beskedne lejeindtægter stort set forsvandt i ejendommens drift og vedligeholdelse. Man kunne derfor i 1983 kun uddele en mindre portion til deling mellem Paul Backer og Poul A. Pedersen, som anerkendelse og til fortsat støtte af deres arbejde med *Scandinavian Journal of Primary Health Care*. Året efter havde man intet at uddele.

I denne periode ophørte Enevoldsen pga. alder og i stedet indtrådte advokat Mogens Popp-Madsen i bestyrelsen. Det lykkedes ham i de følgende år at afhænde ejendommene på fordelagtig vis, hvilket forbedrede afkastet betydeligt. I 1985 kunne man dog kun uddele et enkelt legat, men fra 1987 kom man i gang med den årlige uddelingspraksis, som siden har været gældende. Fra legatet foretages tre typer af tildelinger.

Den danske Pris har de sidste mange år været på 100.000 kroner, enkelte gange delt mellem to. Den har i kronologisk rækkefølge været tildelt Carl Erik Mabeck, Inga Marie Lunde, Balintselskabet ved Jack Norell, Henrik Wulff, Niels Bentzen, Poul Krogh-Jensen, Gert Almind, Frede Olesen, Niels Nørrelund, Jørgen Lous, Preben Hertoft, Hanne Hollnagel, Ivar Østergaard, Torsten Lauritzen, Jens Georg Hansen, Henrik Schmidt, Anders Munck, Jakob Kragstrup, Arvid Frank Jørgensen, John Sahl Andersen, Niels Damsbo, Poul Erik Heldgaard og Jens Søndergaard.

Hver andet år uddeles *Den nordiske Pris*, som hidtil er gået til Dag Bruusgaard (N), Carl Erik Mabeck (DK), Carl Edvard Rudebeck (S), Johann Sigurdsson (IS), Kirsti Malterud (N), Sirkka-Liisa Kivelä (SF), Steinar Hunskår (N), Anders Håkansson (S), Hanne Hollnagel (DK), Marjukka Mäkelä (SF) og Irene Hetlevik (N). Inden tildelingen af denne pris indkalder bestyrelsen forslag fra de nordiske alment medicinske forskningsmiljøer og gennem den alment medicinske fagpresse. Det pointeres, at en national indsats ikke er tilstrækkeligt til at komme i betragtning.

De to priser tildeles både som påskønnelse af udført indsats og i forventning om yderligere. Til gengæld uddeles et betydeligt antal *mindre legater*, tilsammen repræsenterende den største post, til unge forskere, som er ved at komme i gang, eller til forskere, som pga lidt utraditionelle ideer og metoder har svært ved at blive finansieret. I løbet af de sidste 14 år er det blevet til over 100 portioner. 'Unge forskere' behøver ikke at være unge af alder. Mange portioner er givet til etablerede praktiserende læger som støtte til deres første forsigtige skridt på forskningens vej.

Endelig har legatet *tidligere* støttet forskningsudviklende aktiviteter som de nordiske metodekurser i kvalitativ forskning og rejser til forskningsmøder i udlandet.

Takket være en stor og forudseende indsats fra K. B. Rasmussen og Mogens Popp-Madsen findes der blandt de mange lægelige legater og priser også et til almen medicinen af en betragtelig størrelse.

I slutningen af 1990'erne trådte K. B. Rasmussen og Ragna Bach af helbredsmæssige grunde ud af bestyrelsen og blev erstattet af Gert Almind og Carl Erik Mabeck. I 2001 blev Mabeck afløst af Niels Bentzen.

Juni 2009

Oprindelig artikel i Practicus, efteråret 2000, med ajourført tekst.